

Det Kongelige Kunnskapsdepartement

Vår ref.:
09/506-11
Løpenr.:
28476/10

Saksbehandler:
Kirsti Mæland
Tlf. dir.innvalg:
77 78 80 88

Arkiv:
A40 SAKSARKIV
Deres ref.:

Dato:
28.10.2010

SVAR PÅ HØRING AV NOU 2010:7 MANGFOLD OG MESTRING

Dette er høringsuttalelse av NOU 2010:7 Mangfold og mestring fra Troms fylkeskommune.

Høringsuttalelsen ble behandlet i fylkesrådet 26.10.11 og ble enstemmig vedtatt. Høringsinnspill fra Sjøvegan videregående skole følger vedlagt høringsuttalelsen.

Med vennlig hilsen

Thorsteinn Einarsson
Fagsjef

Kirsti M.H. Mæland

Vedlegg: 1 Høringsinnspill fra Sjøvegan videregående skole

Kapittel 9 Minoritetsspråklige elever i videregående opplæring

9.3.6 Minoritetsspråklige elevers rett til utvidet tid i videregående opplæring

Utvalgets forslag:

- Opplæringsloven § 3-12 gir minoritetsspråklige elever rett til utvidet tid i videregående opplæring. Den ekstra opplæringstiden kommer på toppen av de tre årene elevene ordinært har rett på etter opplæringsloven § 3-1. Retten er knytt til ei sakkyndig vurdering utferdiget fra PPT der det fremgår hvilket behov eleven har for mer tid i videregående opplæring. Begrunnelsen kan ikke bero på om eleven eventuelt er ankommet sent i opplæringsløpet. Det avgjørende er elevens konkrete behov.

Våre kommentarer:

- Vi mener opplæringsloven bør endres slik at man her holder fokus på elevens behov for utvidet tid i videregående opplæring som følge av at han eller hun ennå ikke har klart overgangen til ordinær norskopplæring. Elevens språklige nivå og derav behov skal være jevnlig under kartlegging i videregående opplæring og således bør dette være godt dokumentert. Kartleggingsplikten før, underveis, og før opphør av tilbud, har vært gjeldende f.o.m. 2009 for elever som innvilges timer til grunnleggende norskopplæring etter opplæringsloven § 3-12. Vedtak om tilbudet skal dessuten være skriftliggjort i form av et vedtak. Vi mener det kan bli byråkratisk tungvint å gå veien om henvisning til ppt for å få utvidet tid i videregående opplæring. Saken burde være godt opplyst i skolens dokumenter. Tvilstilfeller bør henvises.

9.11.2 Særskilt språkopplæring i videregående opplæring

Utvalgets forslag til tiltak:

- Utvalget etterlyser en mer aktiv bruk av både morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring. Dette mener de kan gjøres innenfor de rammer som dagens regelverk gir.

Våre kommentarer:

- Forslaget støttes men må ses i sammenheng med øvrige forslag til tiltak.

Utvalgets forslag til tiltak:

- Opplæringsloven § 3-12 endres slik at elever som blir overført til ordinær læreplan i norsk fortsatt skal kunne ha rett til tospråklig fagopplæring og/eller morsmålsopplæring.

Våre kommentarer:

- Vi legger til grunn at en med begrepet "fagopplæring" i sammenhengen tospråklig fagopplæring konsekvent mener tospråklig opplæring i fag som på videregående skole ligger innenfor fellesfag eller felles programfag. Bruksdefinisjonen av fagopplæring er opplæring i bedrift etter de yrkesfaglige læreplanene i videregående opplæring (i læretid).

Språkstøtte i læretiden kommenteres nedenfor i pkt. 9.11.3. Overnevnte tiltak om morsmålsstøtte i øvrige undervisningsfag i skolen etter å ha nådd nivå 3 etter plan for grunnleggende norskopplæring, støttes. Tiltaket bør videre ses som ledd i øvrige kompetansehevingstiltak for flerspråklige elever i videregående opplæring. Herunder å øke kunnskapen om særskilt språkopplæring hos ordinære faglærere, og økt bruk av lærere med kompetanse på å gi særskilt språkopplæring i videregående opplæring.

Utvalgets forslag til tiltak:

- Opplæringsloven § 3-12 presiseres slik at det blir klart hva retten kan innebære når det gjelder avvik fra fag- og timefordelingen, omfang, organisering, kompetanse, mv. Presiseringen må omfatte både særskilt norskopplæring, tospråklig opplæring i fag og morsmål-opplæring.

Våre kommentarer:

- Forslaget støttes. I tillegg må det kunne legges til rette for at særskilt språk-opplæring kan gis som en del av faget prosjekt til fordyping på yrkesfag.

Utvalgets forslag til tiltak:

- Opplæringsloven § 15-2 andre ledd endres slik at departementet også skal være klageinstans for vedtak etter § 13-12 for videregående opplæring.

Våre kommentarer:

- Tiltaket ses i sammenheng med forslag til tiltak som nevnt over. På denne bakgrunn kan det støttes. Uten et tydelig vedtak i bunnen der det klart fremgår hvilket tilbud eleven har fått lovnad om, blir det vanskelig å ta stilling til klagens innhold for ethvert forvaltningsorgan.

Utvalgets forslag til tiltak:

- Det må satses betydelig på videreutvikling av digitale læringsressurser og digitalt kartleggingsmateriell, og slike ressurser og materiell må gjøres lett tilgjengelig for skoler og lærere.

Våre kommentarer:

- Svært viktig å vektlegge hvilke muligheter digitale læringsressurser gir. Vi har merket oss at den såkalte NDLA – plattformen ikke er tilrettelagt for språklige minoriteter, blant annet.

Utvalgets kommentarer:

- Det må utvikles modeller for fjernundervisning i samarbeid med skoleeiere.
- Det må etableres støtteordninger for innkjøp av fjernundervisningsutstyr.

Våre kommentarer:

- Viktige og nødvendige tiltak for å kunne gi likeverdig opplæring ved alle landets skoler. Tospråklig fagundervisning er vanskelig å tilby med mindre skolene kan benytte videokonferanseutstyr og lignende.

Ad pkt: Bruk av ny læreplan for sent ankomne voksne

Utvalgets kommentarer:

- Læreplanen i grunnleggende norsk skal være en overgangsordning, og siktemålet må være at elevene skal over på ordinær plan i norsk.

Våre kommentarer:

- Ideelt sett ja, men for elever som kommer seint i skoleløpet, er den ordinære planen i norsk et umulig prosjekt. Læreplanen *Grunnleggende norsk for språklige minoriteter sier " Når elevene har nådd målene i læreplanens nivå 3, skal de følge ordinær norskopplæring og bli vurdert i samsvar med denne".* Læreplanens nivå 3 tilsvarer et nivå mellom B1 og B2 iht. CEFRL. B2 tilsvarer 450 poeng i Bergenstesten, som i dag er kompetansekrav for inntak til høyskole og universitet. Dessuten er B2 - nivået sammenlignbart med eksamensnivået i faget norsk som andrespråk (R – 94) i videregående opplæring. Med andre ord: nivå 3 er høyt nivå, og betegnes som *selvstendig nivå.*

Skal eleven inn i ordinær norskundervisning og bli vurdert ut fra samme grunnlag som morsmåselevne, må selvfølgelig kompetansen i norsk tilsvare "selvstendig nivå". Spørsmålet er hvorvidt den minoritetsspråklige eleven kan klare det i løpet av årene i videregående opplæring, eller på hvilket tidspunkt eleven er klar for å integreres i ordinær norskundervisning?

Utvalgets forslag:

- Det må etableres en særskilt ordning for elever som kommer i ungdomsskolealder eller senere. Ordningen må gi dem mulighet til å oppnå generell studiekompetanse eller yrkeskompetanse uten eksamen etter ordinær læreplan i norsk.
- En særskilt ordning må bestå av en egen test i norsk, der bestått test erstatter kravet om bestått ordinær norsk for å få generell studiekompetanse. Testen må kartlegge om eleven har ferdigheter i, og kunnskaper om, norsk som setter hun eller han i stand til å starte på og kunne gjennomføre høyere utdanning.

Våre kommentarer:

- Et fag tilsvarende *Norsk som andrespråk for språklige minoriteter* er ideelt for denne elevgruppa, et fag med eksamen og formell dokumentasjon, og som gir studiekompetanse. Da NOA – planen ble fjerna har mulighetene for fagbrev eller studier ved høyskoler og universiteter vesentlig forringet for innvandrere med kort botid i Norge. Med en tilrettelagt læreplan i norsk hadde elevene tidligere kunnet gå opp til en eksamen som tok hensyn til at de hadde et annet morsmål, og at de ikke hadde samme kulturkompetanse som innfødte nordmenn. Nå skal alle opp til samme eksamen i norsk, og det blir ikke lenger tatt hensyn til språklig og kulturell bakgrunn. I praksis må elevene ha morsmålskompetanse i norsk for å kunne mestre de kravene som settes i norsk skriftlig. Det virker som om det er sett bort fra at det ordinære norskfaget krever en innforståthet i spesielt norsk, men også europeisk / vestlig kunst og kultur. I den gamle NOA - planen hadde man en slags betrakterposisjon overfor det norske, og et fag med en slik innfallsvinkel trenges fortsatt for elever med kort botid i Norge.

Utvalget foreslår at elever som vil studere videre og ikke består norskfaget, kan ta en slags språktest eller noe liknende Bergenstesten. Med det løsrives undervisning fra dokumentasjon, og det blir i tillegg uvesentlig om man velger GNO eller ordinær norsk. Det er ikke noe godt forslag.

Kritikken mot NOA – planen gikk primært på at den virket stigmatiserende og at visse elevgrupper blei værende i særskilte NOA – grupper hele skoleløpet uansett elevens språkkompetanse. Regimet rundt læreplanen *Grunnleggende norsk for språklige minoriteter* er kanskje tilpasset store elevgrupper i sentrale strøk av landet. For de fleste minoritetsspråklige elever i landet for øvrig er planen er klart tilbakeskritt med hensyn til minoritetsspråkliges muligheter til kompetansevurdering og til høyere utdanning.

Utvalgets forslag:

- Overgangsordningen, som i 2010 gir elever i yrkesfaglige og studiespesialiserende utdanningsprogram mulighet til å ta eksamen etter NOA-planen, videreføres inntil ny særskilt ordning foreligger.

Våre kommentarer:

- Ingen motforestilling mot dette, men ordningen må ikke bli en sovepute i åra framover. Hvilke andre elevgrupper har måttet finne seg i å avlegge eksamen i et fag som er løsrevet fra opplæringen i norsk for øvrig?

9.11.3 Språkstøtte i læretiden

Utvalgets forslag:

- Det anbefales at det utvikles og utprøves ordninger med språkstøtte i læreperioden
- Det anbefales at læringer og lærebedrifter gis tilbud om fagspesifikk språkopplæring i læreperioden enten på kurs på fritid eller av språkinstruktører på arbeidsplassen.

Bakgrunn for utvalgets forslag er at minoritetsspråklige elever på yrkesfaglige studieprogram har høyere frafallstilbøyelighet sammenlignet med både minoritetsspråklige og majoritetsspråklige elever på studieforbredende utdanningsprogram. Likeledes har de minoritetsspråklige elever på yrkesfagene høyere frafallstendens, og de erfarer større vansker med å skaffe seg læreplass sammenlignet med majoritetslevnene på samme fag. Tendensen er lik over hele landet.

Våre kommentarer:

- Forslaget støttes og det anbefales at det legges inn fleksible ordninger der det blir opp til læring, lærebedrift og den enkelte fylkeskommune å finne frem til ordning som gjør det mulig å gi språkstøtte i læreperioden. Tiltaket vil kunne forebygge at lærekontrakter sies opp der elevens språkforståelse er til hinder for fullføring. Se for øvrig våre kommentarer under kapittel 12.

9.11.4 Om inntak til videregående opplæring

Flertallets forslag til tiltak:

- Minoritetsspråklige elever som har språklige behov for det, skal få tilbud om et år i innføringsklasse innen de går videre til Vg1.
- Minoritetsspråklige elever som har språklige behov for det skal kunne velge å ta Vg1 over to år.

Mindretallets forslag til tiltak:

- Forskrift til opplæringsloven § 6-10 endres ved at det stilles krav til gjennomført norskopplæring før retten til videregående opplæring utløses.

Flertallet har ikke støttet mindretallet da en mener en ikke skal stille andre krav enn de som fremgår av opplæringslovens § 6-10 til noen elevgrupper. Det vil bli forskjellsbehandling. Det anses heller ikke motiverende for videre skolegang å bli holdt tilbake i grunnskolen.

Våre kommentarer:

- Troms fylke gir i dag ikke noe tilbud om innføringsklasse Vg1. Tilbud om Vg1 over 2 år kan imidlertid gis til elever som søker om individuell tilrettelegging og får en slik løsning anbefalt særskilt i sakkyndig vurdering. Disse elevene har da som regel planlagt sitt opplæringsløp i videregående og Vg1 over 2 år er del av dette. PPT er sakkyndig instans i forhold til disse elevene og ordinære søknadsprosedyrer følges. Flere av disse elevene har betydelige tilretteleggingsbehov i videregående opplæring.

Dersom minoritetsspråklige elever skal gis anledning til å ta Vg1 over to år som følge av språklige behov jamfør opplæringslovens § 3-12 mener vi dette ikke bør knyttes opp mot en sakkyndig vurdering. Elevenes vansker er vurderes å være mer avgrenset sett i forhold til for eksempel elever som søker om spesialundervisning eller gruppen som søker om særskilt prioritert Vg1. Skoleringen av lærere på videregående skoler i bruken av kartleggingsverktøyet for vurdering og kartlegging av elevers språkkompetanse bør intensiveres for å kunne gjøre vurderinger av søkerne til et tilbud om vg1 over 2 år.

Som inntakskrav til videregående opplæring har Østbergutvalget vurdert og avvist muligheten for å stille krav om fullført og bestått grunnskole. I Troms fylkeskommune har vi tilsvarende erfaringer som landet for øvrig. Elevene som ankommer er gjerne i siste del av grunnskolen med varierende skolebakgrunn fra hjemlandet og det er stor variasjon i søkernes skolehistorikk. Det er ukjent for oss om mottakskommuner gir elevene utvidet tid til grunnskoler. Vi mener Østbergutvalget kunne valgt å benytte denne anledningen til å forbedre elevenes fremtidige vilkår, slik at en for fremtiden kan unngå å skrive ut elever med dels mangelfulle basiskunnskaper fra grunnskoler til videregående opplæring. Med dagens lovverk vil vi også i fortsettelsen kunne oppleve nyankomne minoritetsspråklige elever som blir skrevet ut fra grunnskolen uten å ha hatt tid til å skaffe seg grunnleggende ferdigheter for å mestre nivået i videregående opplæring. Med dagens system er alle som skrives ut av grunnskolen kvalifisert for inntak i videregående opplæring uavhengig hvilken opplæring som er gjennomført eller hvilken kompetanse som er ervervet. Eleven vil tape på at retten til videregående opplæring blir benyttet til grunnskoleopplæring. Dersom inntaksforskriften endres slik at det stilles noen minstekrav til ferdigheter før inntak til videregående opplæring, vil det sannsynligvis bli et mindre behov for å ta vg1 over to år og i større grad behov for 4. og 5. skoleår.

Mindretallets forslag om endring av opplæringsloven § 6-10, slik at det stilles krav til gjennomført norskopplæring før retten til videregående opplæring utløses, støttes.

9.11.9 Tiltak for bedre gjennomføring

Utvalgets forslag:

- Kommuner bør i større grad tilby ett ekstra år i grunnskolen til elever som ankommer i ungdomsskolealder med liten eller ingen skolebakgrunn, jf. opplæringsloven § 2-1 fjerde ledd.
- Involvere partene i arbeidslivet i arbeidet med å skaffe læreplasser til minoritetsspråklige.

Våre kommentarer:

- Grunnskoleopplæring for voksne etter opplæringslova § 4A – 1 kan organisert i den videregående skolen for elever i alderen 16 – 23 år. Ordningen krever tett samarbeid mellom kommune og fylkeskommune. Den minoritetsspråklige eleven må kunne tilbys mer enn 1 år grunnskole for voksne etter grunnskolen der han / hun har et individuelt behov for det.
- Det er særdeles viktig å få på plass gode systemer for å få læreplass for mennesker fra ikke-vestlige kulturer. Her trenger fylkeskommunene drahjelp og at man samler gode krefter.

Kapittel 10 Innføringstilbud for nyankomne elever

10.3.1 Modell for innføringsklasse

Forslag til tiltak:

- Elever som kommer til landet i 9. og 10. klasse, og som har begrenset skolebakgrunn, bør få alternativt tilbud om grunnskoleopplæring over 2 år etter opplæringslovens § 4A-1 grunnskoleopplæring for voksne. Utvalget har i sitt forslag til tiltak vurdert at et slikt tilbud må legges til en ungdomsskole for å sikre jevnalders sosialisering. Tilbudet er av utvalget kalt konsentrert grunnskoleopplæring for ungdom. Rett til særskilt språkopplæring etter opplæringsloven § 2-8 forutsettes gjort gjeldende som del av tilbudet etter egen bestemmelse.

Våre kommentarer:

- Troms fylkeskommune støtter forslaget. Ideelt sett burde tiltaket også ses i sammenheng med en endring av inntaksforskriften § 6-10 til videregående opplæring. Her tenkes spesielt på at opplæringsloven § 3-1 første ledd første punktum og forskrift til opplæringsloven § 6-10 som gir alle elever som er utskrevet av grunnskolen, uansett kompetanse og varighet av opplæring i grunnskolen, rett til inntak i videregående opplæring. Forskrift til opplæringsloven § 3-27 gir dessuten alle elever rett til et vitnemål idet de skrives ut fra skolen uavhengig om det er grunnlag for å sette karakterer i enkelte fag eller ikke.

Formålet med en innføringsklasse er å gi elevene grunnleggende ferdigheter i fag som nevnt i forskrift til opplæringsloven §3-33 samt gitt grunnleggende norskopplæring etter opplæringsloven § 2-8. Vi mener intensiv grunnskoleopplæring vil kunne være nyttig for elever som har forutsetninger til å mestre videregående opplæring, både for den enkeltes opplæringsplan og generelt som forebyggende tiltak mot frafall for gruppa som helhet.

Et mindretall av både minoritetsspråklige og ikke-minoritetsspråklige elever vil det alltid måtte finnes individuelle løsninger for ved overgangen mellom skoleslagene. Disse elevene trenger gjerne mer tilrettelegging enn timer til grunnleggende norskopplæring.

Troms fylkeskommune ser imidlertid ikke at det er noe i veien for at tilbud om konsentrert grunnskole etter opplæringslovens § 4A-1 for denne elevgruppen kan legges til både ungdomsskoler og til videregående skoler. I sistnevnte tilfellet vil behovet for jevnaldersosialisering for de eldste elevene i denne gruppen bli ivaretatt selv om de får opplæring etter grunnskolens opplæringsplaner. Kommuner og fylkeskommuner landet over har lange tradisjoner for kjøp og salg av opplæringstjenester på oppdrag for hverandre. For minoritetsspråklige elever over grunnskolealder har vi i Troms fylke erfaringer fra samarbeid mellom Salangen kommune og Sjøvegan videregående skole. Denne omtales i pkt. 10.3.3.

10.3.2 Modell for innføringsskole

Forslag til tiltak:

- Modellen som er skissert i Østbergutvalgets rapport er lik som for innføringsklasse men skiller seg ved at tilbudet gis ved egne skoleenheter. I eksemplene som er vist til i utvalgets rapport, gis elever i grunnskolealder opplæring i ca. ett år i aldersblandede klasser og deretter overføres til respektive nærskoler.

Våre kommentarer:

- I Troms fylke har vi ikke egne adskilte mottaksskoleenheter der det gis intensiv grunnskoleopplæring. Minoritetsspråklige elever blir plassert enten direkte ved en nærskole, i innføringsklasser ved nærskolen sin der utvalgte skoler har ansvar for bestemte klassetrinn, eller de gis opplæringstilbudet i innføringsklasser ved en egen innføringsskole.

Egne mottaksskoleenheter synes for oss ikke veien å gå i regioner der elevgrunnlaget er lite og uforutsigbart. For elevene vil det segregerende elementet også tale i disfavør av en slik løsning.

10.3.3 Grunnskoleopplæring etter opplæringsloven § 4A-1

Utvalgets forslag:

- Minoritetsspråklige elever som ankommer seint i skoleløpet og har svak skolehistorikk strever ofte både i grunn og i videregående opplæring. Ett års innføringsklasse viser seg gjerne for lite for å sikre en god overgang til videregående opplæring. Utvalget

vurderer det som nødvendig med et tilbud om grunnskoleopplæring etter opplæringsloven § 4A-1 før elevene begynner i videregående opplæring.

Våre kommentarer:

- Utvalget har sett på et par løsninger etter opplæringsloven § 4A-1. Den ene de har sett på er fra Troms fylke og Sjøvegan videregående skole der det gis tilbud om grunnskoleopplæring lokalisert på en videregående skole. Fordelen er at elevene som er i aldersgruppen over 16 år får gå sammen med elever de aldersmessig hører sammen med, samt at elevene er godt rustet for å starte i videregående opplæring. I forhold til kompetanse har vi erfaring for at modellen har bidratt til god kompetanseoppbygging blant både skoleledelse og spesielt lærere som arbeider med målgruppen på Sjøvegan videregående skole.

Grunnskoleopplæring etter opplæringsloven 4A-1 organisert på en videregående skole kan anbefales.

10.3.4 Videregående opplæring – innføringstilbud

Utvalgets forslag:

- Innføringsklasse bør være et fylkeskommunalt tilbud og regnes som er "år 0". Elevene bruker ikke av retten til videregående opplæring, og innføringsklassen må være frivillig for elevene

Våre kommentarer:

- Dersom innføringsklassen ikke skal telle av retten til videregående opplæring, må det være å anse som et kommunalt tilbud som gis i videregående skoler, hvor kommunene kjøper tjenesten. Frivillighet i forhold til et slikt tilbud kan bety at mange som har behov for dette velger det bort.

Kapittel 11 Opplæring spesielt organisert for voksne etter opplæringsloven

Våre kommentarer:

- Utvalget peker på sentrale sider og utfordringer knyttet til opplæringstilbud for voksne minoritetsspråklige. Utvalgets forslag til tiltak støttes.

Kapittel 12 Introduksjonsordning og opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Våre kommentarer:

- I bedriftsopplæringa vil det ikke være praktisk mulig å gi 2-språklig opplæring. Vi ser imidlertid svært positivt på forslaget om at lærlinger bør få tilrettelagt utvikling av norsk språk i læretida. Å ha et begrepsapparat på faget på norsk, er svært viktig. Dette vil også kunne utvikles tidlig i et planlagt opplæringsløp dersom en i større grad innretter norskopplæringa mot fremtidig yrke. En ser et klart behov for tydeligere sammenheng og innretting mellom norskopplæring og videregående opplæring, spesielt innen fag- og yrkesopplæringa.
- Tiltak for å utvikle gode verktøy og metoder med fjernundervisning og digitale ressurser er nødvendig for å kunne realisere mål om 2-språklig opplæring i fag. I tillegg trengs det et støtteapparat, siden ikke hver enkelt kommune eller fylkeskommune kan ha kompetanse innenfor "alle" språk.

Kapittel 14 Overgang er mellom opplæringssystemets nivåer

Våre kommentarer:

- Det gis en generell støtte til utvalgets forslag til tiltak som framkommer i dette kapitlet. Særlig uttrykkes det støtte for forslaget om at overføring av informasjon mellom grunnskole og videregående skole reguleres i egne bestemmelser i opplæringsloven. Den vektleggingen som det 13-årige opplæringsløpet har fått i den nasjonale opplæringsstrukturen bør få den konsekvens at informasjon kan følge eleven etter hensiktsmessige bestemmelser i opplæringsloven uten hindringer fra personvernloven.

Kapittel 16 Minoritetsspråklige og spesialundervisning

Våre kommentarer:

- Tiltakene som er foreslått i dette kapitlet støttes. Det ansees som viktig at spesialpedagogiske ressurser ikke benyttes til språkopplæring, da det finnes egne regler for dette. Det er heller ikke heldig at spesialundervisning brukes som en "avlastningsfunksjon", som meldingen beskriver. På bakgrunn av dette ansees det som viktig at PPT og øvrig hjelpetjeneste tilføres kompetanse i flerspråklighet og flerkulturell forståelse, og at det iverksettes kompetanseheving blant lærere og skoleledere i forhold til å skille mellom spesialpedagogiske behov etter opplæringsloven § 5-1 og særskilt språkopplæring etter §§ 2-8 og 3-12.

Kapittel 21 Økonomiske og administrative konsekvenser

Våre kommentarer:

- Mange av tiltakene som er foreslått i meldingen vil få økonomiske konsekvenser for fylkeskommunene, dersom de skal være gjennomførbare. Dersom ansvar overføres mellom nivå eller forvaltningsområde må også midler følge med en slik overføring.

Vedlegg 1

NOTAT

Løpenr.: 25812/10
Saknr.: 09/506-6
Ark.nr.: A40SAKSARKIV
Saksbeh. Asbjørg Johnsbøen
Dato: 04.10.2010

Til: Kirsti Mæland

Kopi til:

Fra: Asbjørg Johnsbøen

HØRING AV NOU 2010:7 MANGFOLD OG MESTRING. FLERSPRÅKLIGE BARN, UNGE OG VOKSNE I OPPLÆRINGSSYSTEMET

Viser til sak 09/506 – 4 løpenr 23647/10.

Vedlagt følger Sjøvegan videregående skole sin kommentar til NOU 2010:7 Mangfold og mestring.

Vi ser fram til å få del i hva Troms fylkeskommune uttaler i si samla høring i saken.

Vennlig hilsen

Bjarne Indseth
Rektor

Asbjørg Johnsbøen
Avd leder

Vedlegg

HØRING AV NOU 2010:7 MANGFOLD OG MESTRING. FLERSPRÅKLIGE BARN, UNGE OG VOKSNE I OPPLÆRINGSSYSTEMET

Ad. Pkt: 9.11.2 Særskilt språkopplæring i videregående opplæring

Ingen motforestillinger til utvalgets forslag til tiltak med unntak av følgende.

Kommentar til følgende forslag til tiltak:

- *Opplæringsloven § 3-12 presiseres slik at det blir klart hva retten kan innebære når det gjelder avvik fra fag- og timefordelingen, omfang, organisering, kompetanse, m.v. Presiseringen må omfatte både særskilt norskopplæring, tospråklig opplæring i fag og morsmålsopplæring.*

Kommentar: Det må kunne legges til rette for at særskilt språkopplæring kan gis som en del av faget prosjekt til fordyping på yrkesfag.

- *Det må satses betydelig på videreutvikling av digitale læringsressurser og digitalt kartleggingsmateriell, og slike ressurser og materiell må gjøres lett tilgjengelig for skoler og lærere.*

Kommentar: Svært viktig å vektlegge hvilke muligheter digitale læringsressurser gir. Vi har merket oss at den såkalte NDLA – plattformen ikke er tilrettelagt for språklige minoriteter, blant annet.

- *Det må utvikles modeller for fjernundervisning i samarbeid med skoleeiere.*
- *Det må etableres støtteordninger for innkjøp av fjernundervisningsutstyr.*

Kommentar: Et viktig og nødvendig tiltak for å kunne gi likeverdig opplæring ved alle landets skoler. Tospråklig fagundervisning er vanskelig å tilby med mindre skolene kan benytte videokonferanseutstyr og lignende.

Ad Pkt: Bruk av ny læreplan for sent ankomne og voksne

Ingen motforestillinger til utvalgets forslag til tiltak med unntak av følgende.

Kommentar til følgende forslag til tiltak:

- *Læreplanen i grunnleggende norsk skal være en overgangsordning, og siktemålet må være at elevene skal over på ordinær plan i norsk.*

Kommentar: Ideelt sett ja, men for elever som kommer seint i skoleløpet, er den ordinære planen i norsk et umulig prosjekt. Læreplanen *Grunnleggende norsk for språklige minoriteter sier "Når elevene har nådd målene i læreplanens nivå 3, skal de følge ordinær norskopplæring og bli vurdert i samsvar med denne"*. Læreplanens nivå 3 tilsvarer et nivå mellom B1 og B2 iht. CEFRL. B2 tilsvarer 450 poeng i Bergenstesten, som i dag er kompetansekrav for inntak til høgskole og universitet. Dessuten er B2 - nivået sammenlignbart med eksamensnivået i faget norsk som andrespråk (R – 94) i videregående opplæring. Med andre ord: nivå 3 er høyt nivå, og betegnes som *selvstendig nivå*. Skal eleven inn i ordinær norskundervisning og bli vurdert ut fra samme grunnlag som morsmåls elevene, må selvfølgelig kompetansen i norsk tilsvare "selvstendig nivå". Spørsmålet er hvorvidt den minoritetsspråklige eleven kan klare det i løpet av årene i videregående opplæring, eller på hvilket tidspunkt eleven er klar for å integreres i ordinær norskundervisning?

- *Det må etableres en særskilt ordning for elever som kommer i ungdomsskolealder eller senere. Ordningen må gi dem mulighet til å oppnå generell studiekompetanse eller yrkeskompetanse uten eksamen etter ordinær læreplan i norsk.*
- *En særskilt ordning må bestå av en egen test i norsk, der bestått test erstatter kravet om bestått ordinær norsk for å få generell studiekompetanse. Testen må kartlegge om eleven har ferdigheter i, og kunnskaper om, norsk som setter hun eller han i stand til å starte på og kunne gjennomføre høyere utdanning.*

Kommentar: Et fag tilsvarende *Norsk som andrespråk for språklige minoriteter* er ideelt for denne elevgruppa, et fag med eksamen og formell dokumentasjon, og som gir studiekompetanse.. Da NOA – planen blei fjerna blei mulighetene for fagbrev eller studier ved høyskoler og universiteter vesentlig forringet for innvandrere med kort botid i Norge. Det er et uomtvistelig faktum! Med en tilrettelagt læreplan i norsk hadde elevene tidligere kunnet gå opp til en eksamen som tok hensyn til at de hadde et annet morsmål, og at de ikke hadde samme kulturkompetanse som innfødte nordmenn. Nå skal alle opp til samme eksamen i norsk, og det blir ikke lenger tatt hensyn til språklig og kulturell bakgrunn. I praksis må elevene ha morsmålskompetanse i norsk for å kunne mestre de kravene som settes i norsk skriftlig. Det virker som om det er sett bort fra at det ordinære norskfaget krever en innforståthet i spesielt norsk, men også europeisk / vestlig kunst og kultur. I den gamle NOA - planen hadde man en slags betrakterposisjon overfor det norske, og et fag med en slik innfallsvinkel trenges fortsatt for elever med kort botid i Norge.

Utvalget foreslår at elever som vil studere videre og ikke består norskfaget, kan ta en slags språktest eller noe liknende Bergenstesten. Med det løsrives undervisning fra dokumentasjon, og det blir i tillegg uvesentlig om man velger GNO eller ordinær norsk. Det er ikke noe godt forslag.

Kritikken mot NOA – planen gikk primært på at den virket stigmatiserende og at visse elevgrupper blei værende i særskilte NOA – grupper hele skoleløpet uansett elevens språkkompetanse. Regimet rundt læreplanen *Grunnleggende norsk for språklige minoriteter* er kanskje tilpasset store elevgrupper i sentrale strøk av landet. For de fleste minoritetsspråklige elever i landet for øvrig er planen er klart tilbakeskritt med hensyn til minoritetsspråkliges muligheter til kompetansevurdering og til høyere utdanning.

- *Overgangsordningen, som i 2010 gir elever i yrkesfaglige og studiespesialiserende utdanningsprogram mulighet til å ta eksamen etter NOA-planen, videreføres inntil ny særskilt ordning foreligger.*

Kommentar: Ingen motforestilling mot det, men ordningen må ikke bli en sovepute i åra framover. Hvilke andre elevgrupper har måttet finne seg i å avlegge eksamen i et fag som er løst fra opplæringen i norsk for øvrig?

- *Det bør utvikles ett sett tester for vurdering av minoritetsspråkliges norskferdigheter på ulike nivå i opplæringssystemet og i introduksjonsordningen. Testen for den særskilte ordningen utvalget forslår, må inngå i dette settet av tester.*

Kommentar: Ingen motforestilling.

Ad pkt 9.11.4 Om inntak til videregående opplæring

Ingen motforestillinger til utvalgets forslag til tiltak med unntak av følgende.

Kommentar til følgende forslag til tiltak:

- *Flertallets forslag til tiltak: Minoritetsspråklige elever som har språklige behov for det, skal tilbys et år i innføringsklasse innen de går videre til Vg1.*

Kommentar: Et godt alternativ er grunnskole for voksne etter opplæringslova §4A – 1, men organisert i den videregående skolen. Der er særdeles viktig å ivareta minoritetsspråklige elevers behov for samhandling med norske elever. Et voksenopplæringscenter kan i mindre grad tilrettelegge for det.

- *Minoritetsspråklige elever som har språklige behov for det, skal kunne velge å ta Vg1 over to år.*

Kommentar: Opplæringsloven § 3 – 1 eller rundskriv Udir - 7 - 2009 ivaretar ikke den minoritetsspråklige elevens behov for utvidet tid tidlig i videregående skoleløp. Man kan altså ikke bruke 2 år på Vg1 eller Vg2. Utvidet tid kommer etter Vg3; som et 4. og evt 5. år. Vi finner denne regelen ytterst urimelig og i dårlig samsvar med intensjoner om tilpasset opplæring for minoritetsspråklige elever med store behov for språklig tilrettelegging. Utfordringene er uomtvistelig størst for den minoritetsspråklige eleven i starten av opplæringsløpet. Blir læringsoppgaven for stor, består ikke eleven fag, eller i verste fall slutter før han / hun kommer til Vg3. Da hjelper det ikke med et 4. eller 5. år. Intensjonen med Opplæringslovens §3 – 12 og §3 – 1 femte ledd er å sikre en minoritetsspråklig elev med svake kunnskaper og ferdigheter en individuell rett til bedre tilpasset opplæring, ikke det motsatte.

- *Mindretallets forslag til tiltak: Forskrift til opplæringsloven § 6-10 endres ved at det stilles krav til gjennomført norskopplæring før retten til videregående utløses.*

Kommentar: Ikke enig. Det vil frata store grupper minoritetsspråklige elever som har kommet til Norge seint i skoleløpet mulighet til å ta ut retten til videregående opplæring før fylte 24 år.

Ad pkt. 9.11.5 Rådgivning

Ingen motforestillinger til utvalgets forslag til tiltak.

Ad pkt 9.11.6 Om justeringer av læreplaner i fellesfag

Ingen motforestillinger til utvalgets forslag til tiltak.

Ad pkt 9.11.7 Flerkulturelle perspektiver i fag

Ingen motforestillinger til utvalgets forslag til tiltak.

Ad pkt 9.11.8 Økonomi

Ingen motforestillinger til utvalgets forslag til tiltak.

Ad pkt. 9.11.9 Tiltak for bedre gjennomføring

Ingen motforestillinger til utvalgets forslag til tiltak med unntak av følgende.

Kommentar til følgende forslag til tiltak:

- *Kommuner bør i større grad tilby ett ekstra år i grunnskolen til elever som ankommer i ungdomsskolealder med liten eller ingen skolebakgrunn, jf. opplæringsloven § 2-1 fjerde ledd.*

Kommentar: Grunnskoleopplæring for voksne etter opplæringslova §4A – 1 er et ideelt tiltak, men bør organisert i den videregående skolen for elever i alderen 16 – 23 år.

Ordningen krever tett samarbeid mellom kommune og fylkeskommune. Det er for øvrig u hensiktsmessig å omtale antall år. Den minoritetsspråklige eleven må tilbys *mer enn* 1 år grunnskole for voksne etter grunnskolen der han / hun har et individuelt behov for det.

- *Minoritetsspråklige elever som har behov for det, skal kunne velge å ta Vg1 over to år.*

Kommentar: Ingen motforestilling. Nødvendig tiltak. Se pkt. 9. 11. 4.

Asbjørg Johnsbøen
Avdelingsleder Sjøvegan videregående skole
04. 10. 2010